

slovanske interpelacije, predloge in govore v deželni zbor. Ko je v prvi seji deželnega zbora namestnik deželnega glavarja izpregovoril nekaj slovanskih besed so grozno upili in ugovarjali.

Da se ne bode s predsedniškega stola še slišala kaka slovanska beseda, so sklenili, da deželni glavar ne sme nikdar prepustiti predsedstva svojemu namestniku. Vlada misli baje deželnemu zboru predložiti predloge v obeh deželnih jezicih, a Italijani temu že ugovarjajo. Slovanski poslanci so večkrat se že pritoževali, da se njih govori v deželnem zboru ne vsprejemajo v stenografski zapisnik. Vlada je spoznala, da je to krivično, a deželni odbor neče preskrbeti slovanskega stenografa. Še več, ministerski predsednik grof Badeni je naročil namestniku Rinaldiniju, da naj vzame seboj v Poreč slovanskega stenografa. Vitez Rinaldini je to tudi storil, a isterski deželni glavar ga je kar samovoljno odpravil iz zborovalne dvorane. Slovanski poslanci so pa tudi izpostavljeni zasmehovanju italijanske gospode in uličnih pobalinov. Te dni se je iz Poreča več slovenskih poslancev vozilo v Trst. Zaradi viharja so v Piranu morali izstopiti iz ladije. Jedva so izstopili, že so jih jeli psovati in zasramovati Italijani in to ne le poulični pobalini, temuč tudi gospoda. Voza niso mogli dobiti, da bi se peljali v Trst, že plačana nosača sta odrekla, da ne nosita jim prtljage. Po mestu in še zunaj mesta so kričali okrog njih Italijani, kakor divji. Policije pa ni bilo nikjer slutiti. Nalašč in morda celo na povelje občinskega predstojništva se je poskrila. Poslanci morali so namreč potovati peš, sami noseč prtljago. Tudi v Izoli niso dobili voza, ker se je nekaj Italijanov iz Pirana tja peljalo in tamošnje voznike pregovorilo, da voza ne dajo. Peš so morali do finančnostražne kasarne pred Porečem, kjer so prenočili.

Italijani se torej odločno upirajo ne le slovanskim željam, temveč tudi vladnim naredbam. Kdor pozna, kako bojazljivi so Italijani, ako se jim resno stopi na prste, se mora pač vprašati, od kod tak pogum. Vrabcji že čivkajo po strehah, da je teh razmer mnogo kriv vitez Rinaldini, ki skrivaj podpira Italijane. To se je očitno videlo ob zadnjih deželnozbornih volitvah v Istri.

Sramota je pa za vlado in državo, da se pusti od Lahov tako zapovedovati. Po naših mislih, bi se pač našlo kako sredstvo, da bi jih ukrotili.

Grof Badeni pa ne kaže proti Italijanom tiste odločnosti, kot jo proti krščanskim socijalistom na Dunaju, če tudi bi baš na Primorskem bila odločnost umestna. Jedva so na Dunaju volili drugič dr. Luegerja za župana, že se je razpustil mestni zastop, a italijanski zastopi se pa ne razpuste, naj še tako teptajo zakone. Tako ni čudo, da se Italijani vse upajo, ker se jih vlada boji. Rinaldini pa tudi ne pokaže vse odločnosti proti Italijanom, vladne naloge nekak nerad izvaja. Centralna vlada bi mu morala naravnost povedati, da če ne pokaže večje odločnosti, da se bode zamenil s kom drugim, kateremu se bodo dala vsa sredstva na razpolago, da Italijane nauči izpolnjevati zakone. Ko bi Italijani videli, da ima

vlada resno voljo Slovanom pripomoči do pravic in da Rinaldini ne bode več vodil volitev, ako prisilijo, da se kak zastop razpusti.

Politični pregled.

Volilna reforma v deželnih zborih. — Predarelski deželni zbor misli volilno pravico razširiti na vse, ki plačujejo 1 gld. davka, in pa tudi na začasne učitelje in duhovnike. — Koroškemu deželnemu zboru je pa predložil deželni odbor načrt zakona, po katerem bi v mestih volili vsi, ki kak direktni davek plačujejo, na kmetih bi se pa zahtevalo še vedno 5 gld. direktnega davka za volilno pravico. Liberalci in nemško narodni Nemci se boje, da bi Slovenci ali pa nemški konservativci pridobili kak mandat, ako bi se v kmetskih občinah razširila volilna pravica.

Foregger proti razširjenju občne volilne pravice. — Dr. Foregger je bil v Celju sklical shod volicev. Na tem shodu je tudi povedal, da je on proti razširjenju volilne pravice in sicer zaradi tega, ker bi Slovenci na Dolenjem Štajerskem utegnili pridobiti jeden mandat. Foregger bode glasoval proti Badenijevi volilni reformi. Sicer je pa ta državni poslanec že tako napovedal vladi hud boj, če ne odpravi dvojezične gimnazije iz Celja.

Nemška pravičnost v deželnih zborih. — Grozna so bili Nemci razžaljeni, ko so se Čehi branili voliti toliko Nemcev v odseke, kakor Čehov. Tudi v češkem deželnem odboru bi radi imeli jednako število zastopnikov kakor Čehi. V drugih deželah pa vse drugače postopajo. Na Koroškem niso vodjo koroških Slovencev volili v noben odsek, drugega slovenskega poslanca pa volijo v kak tak odsek, kjer ne more dosti delovati, kakor v verifikacijski odsek, ki največkrat nobenega dela nima. V štajerski deželni odbor niso še nikdar hoteli voliti nobenega Slovenca. V šleškem deželnem zboru letos niso hoteli voliti nobenega Slovana in so zaradi tega slovanski poslanci ostavili deželni zbor.

Tirolski deželni zbor. — Italijanov letos zopet ni v zboru. Deželni glavar jih je povabil, a je dobil odgovor, da ne pridejo, ker se še njih želje niso izpolnile. Zaradi tega so pa italijanski mandati zgubili veljavo in boło zopet nove volitve. Voljeni bodo najbrž zopet poslanci, ki ne pojdejo v deželni zbor.

Češki deželni zbor. — V češkem deželnem zboru je posebno volitev v odseke vzbujala veliko vznemirjenje. Čehi so zahtevali, da se v vsak odsek voli po jeden Čehov več, kakor Nemcev ali pa veleposestnikov. Dosedaj je pa bila navada, da so Čehi, Nemci in veleposestniki imeli jednako število poslancev v odsekih. Češka zahteva je pa opravičena, ker je večina prebivalstva na Češkem češke narodnosti, ker je več čeških poslancev v deželnem zboru nego nemških in ker Čehi mnogo več davkov plačujejo nego Nemci. Obveljala je pa naposled le nemška zahteva, ker so veleposestniki potegnili z Nemci. Tudi namestnik grof Thun je zagovarjal nemške zahteve. — Dr. Herold je predlagal, naj se sklene adresa na vladarja v zadevi češkega državnega prava. Nemci so hoteli, da se ta predlog kar odkloni. Večina ga je pa izročila odseku. — Nemci so predlagali, da se v češkem deželnem zboru osnujejo narodne kurije. Te narodne kurije bi volile v odseke, deželni odbor in deželne zavode. Če se bi to sklenilo, bi Nemci in veleposestniki imeli po toliko zastopnikov v deželnem odboru in odsekih kakor Čehi. Češki poslanci so odločno proti osnovi narodnih kurij in zahtevali, da se predlog kar odkloni. Utemeljujoč ta predlog, je dr. Russ pretil, da Nemci ostavijo deželni zbor, ako bi se odklonil. Večina je predlog izročila odseku, ker so z Nemci glasovali veleposestniki. Odklonila se je pa nemška zahteva, da naj odsek v 14 dneh o tem predlogu poroča. Po vsem tem soditi, deželni zbor v letošnjem za-

sedanju o tem ne bode sklepal, vsa stvar bode obležala v odseku. Potrebne večine za ta predlog tako ni dobiti. Veleposestniki so glasovali, naj se izroči odseku jedino zaradi tega, ker niso hoteli Nemcem dajati povoda za izstop iz deželnega zbora. Nemci iščejo tak povod, ker se nadejajo, da bi jih potem vlada in Čehi prosili, da zopet vstopijo. — Nemški nacionalc Iro je v deželnem zboru bil prouzročil velik škandal, ter je grozno napadal Čeha, ki zahtevajo notranji uradni jezik in trdil, da se Čehi v kulturi z Nemci niti približno primerjati ne morejo. On bi bil za to, da se obnove nekdanji nemški stanovi, da bi Nemci samo gospodovali v deželi. To je pa vzbudilo velik hrnp.

Grof Thun je vendar dal ostavko in gotovo je bil tega najbolj vesel grof Badeni sam. Njegov odstop je pa hud udarec za Staročeha in veleposestnike. Naj bode kdor koli si bodi njegov naslednik, toliko je gotovo, da bode bolj računal z Mladočehi. Grof Thun je bil imenovan ob svojem času za namestnika, da potlači Mladočeha in utrdi staročehski upliv. Delal je ves čas za to, celo izjemno stanje je bil zaradi tega proglasil, a vse se mu je ponesrečilo, kajti Mladočehi so ob njegovem odstopu jedino pravi zastopniki češkega naroda. Da je do tega prišlo, se imajo Mladočehi zahvaliti grofu Taaffeju in Thunu, ki se nista poslužila pravih sredstev, da bi pomagala Staročehom. Ko bi bila vlada začela na Češkem, Moravskem in v Šleziji strogo izvajala narodno enakopravnost, so pa sklepala z Nemci punktacij in razglašala izjemnega stanja, bi bile danes razmere na Češkem vse drugačne, kakor so pa sedaj. Grof Taaffe pa ni maral Čehom kaj prida dovoliti niti v državnoopravnem niti v narodnem oziru. Posledica temu je pa bila, da je opozicijski duh se na Češkem utrjal. Staročehi so se obrabili, ker niso dovolj odločno branili narodnih pravic.

Moravski deželni zbor. — V moravskem deželnem zboru stavili so Čehi predlog, naj se osnuje posebno češko vseučilišče za Moravsko in pa vpelje narodna enakopravnost na tehnični šoli v Brnu. Tem pa z vso odločnostjo nasprotujejo Nemci, ki so začeli veliko agitacijo za osnovo nemškega vseučilišča na Moravskem. Čudno je pa, da tudi češka katoliška stranka, ki pa ni mnogobrojna v deželi, v tem vprašanju podpira Nemce. To najtrž dela iz samega nasprotja do drugih čeških strank. To je tembolj čudno, ko se je vendar bil češko-moravski katoliški shod izrekel za osnovo češkega vseučilišča na Moravskem. — Deželni zbor bode seveda odklonil omenjeno češko predlogo. Nemci so za narodno enakopravnost le ondu, kjer sami ne odločujejo, kjer pa imajo večino, pa o njej nočejo ničesa slišati. Nemški časopisi brez razlike pišejo proti omenjenima češkima predlogama. Čehi se pa od Nemcev ne bodo dali oplahiti in bodo svoje zahteve obnovili na drugem mestu.

Evropske velevlasti. — Nemški cesar se je baje s tem, da je čestital predsedniku transvalške republike v Afriki k zmagi nad Angleži, zameril svojima sozaveznicama Italiji in Avstriji. Trozveza, Nemčija, Avstrija in Italija, je za silo vendar le računala na pomoč Anglije. Če pa nemški cesar toli nasprotno na svojo pest postopa napram Angliji, na pomoč od te pač ne bo računati. Po drugi strani se čuje, da Rusija odobrava postopanje Nemčije v transvalskem vprašanju. Tudi se v vsem kaže neko približanje Nemčije k Rusiji. Z ozirom na to, ker se čuje o nekem pripravljanju na vojsko od strani Anglije napram Nemčiji, svetujejo ruski listi Angliji, da naj preveč ne izzivlje Nemčije, ker se ji sicer zna slabo goditi. Tako se zveze mej raznimi evropskimi velevlastmi zamotavajo, resnica pa je, da se nobena velevlast na drugo nič ne zanese, ker ji ne zaupa.

Kuba. — Dasi zadnji čas španjska vojska pod vrhovnim poveljstvom Martinez Camposa vrlo napreduje napram vstaškimi četami, vendar te še močno nagajajo španjskim vojakom. Ne postavljajo se tem v bran na odprtem polju, tem-

več s skrivnimi in zavratnimi napadi jih nadlegujejo. Te dni so vstaši vrgli pod vlak, ki je vozil nad 300 ljudij, mej njimi več vojakov, bombo, ki je velike grozovitosti provzročila. Pokončalo se je več ljudij in sicer se je naredilo veliko škode pri vlaku. Vstaši so na to takoj pobegnili v hribe in vladni vojaki jim niso mogli priti na sled. Tako in jednako vstaši vedno oškodujejo Španjce, vedoč, da s tem dosežejo lepše uspehe nego na odprtem polju. Vladni španjski krogi v Madridu še vedno z veliko skrbjo zasledujejo dogodke na Kubi, znamenje, da ni še gotovo, kako se stvar razmota. Če se konča vse tudi z zmago Španjcev, vendar bodo stroški za te preobčutni.

Afrika. — Vladni italijanski listi govore o neki sijajni zmagi italijanske vojske nad vstaškimi Abesinci v Afriki. Res je, da so Italijani neki napad Abesincev odbili, toda ti so ta napad le fingirali za to, da so italijanske vojake premotili in se je večja vstaška četa mej tem časom imela priložnost sigurno stališče poiskati. Vstaši so vztrajni. Le to jih bo mogoče zdelalo, ker so preslabo organizovani in preskrbljeni z živim in strelivom. Tudi se že čuje o nalezljivih boleznih mej njimi, ker ne pokopavajo redno mrličev. V Italiji sami so nezaupni napram dogodkom v Afriki in opozicijski listi zabavljajo proli vladi, češ, da jemlje celo stvar v Afriki za preveč lahko. Prepričani so, da bo treba več storiti, da se reši čast Italije.

Obrtnija.

Novi stavbinski red za Ljubljano.

Kakor smo že poročali, predložila je vlada deželnemu zboru v poslednji seji načrt zakona, s katerim se izdaje nov stavbinski red za občinsko ozemlje deželnega mesta Ljubljane. Pridržujoč si strokovno oceno novega stavbinskega reda navajamo v sledečem važnejša nova določila vladnega načrta, odnosno, določila, ki se glede na obstoječi stavbinski red bistveno premenjena.

Glede smeri in širine ulic določa § 2., da morajo ulice, ki se na novo napravijo, dobiti kar najprimernejšo smer in tako širino, da je v njih poleg zloznega, za obračanje voz primernege cestišča tudi še prostora za napravo pešpotov na obeh straneh ob nastajajočih hišah. Pri posebno važnih prometnih cestah je misliti tudi na to, da se za napravo cestnih železnic kakor tudi za drevesne nasade pripravi potrební prostor. Mera vse širine je odvisna od dolžine in lege dotičnih ulic proti smeri glavnega prometa in od drugih krajnih razmer. V obče pa se ustanavlja, da a) morajo vse glavne ulice, ki drže do najbolj obiskovanih mestnih delov ali kolodvorov in so določene, posredovati posebno živahen promet, po razmeri svoje dolžine praviloma dobiti najmanj po 20 m širine; da b) morajo one ceste, ki imajo z zgoraj omenjeni isto smer, o katerih je pa misliti, da bodo imele manj živahen promet, dobiti najmanj po 14 m širine, in da c) morajo krajše stranske in prečne ulice dobiti najmanj po 12 m širine; č) da se ceste, če je več nasvetovanih, kolikor je moči, križajo v pravem kotu.

Glede razširjave in upravnave ulic v obstoječih mestnih delih ter glede stavbinske prepovedi določa § 12., da se obstoječa poslopja ne smejo prenavljati ali